

Ajánlás

Egy nem mindennapi munka eredményét – nagyon reméljük, hogy nem végeredményét – szeretnénk most a szakmai közvélemény elé tárni. Különlegessé egyrészt az teszi, hogy gyakorló könyvtárosokként készítettük a felméréseket, amelyeknek mi magunk is nemcsak vizsgálói, de egyúttal alanyai is voltunk; másrészt egy hatalmas, de sokszínűségében is erős kohéziót mutató tájegység, a Dunántúl nyilvános könyvtári struktúráját szerettük volna feltérképezni, hogy a későbbiek során erre támaszkodva próbáljunk meg általánosítható tapasztalatokat leszűrni, illetve könyvtári-stratégiai elképzeléseket megfogalmazni.

A felmérést az élet, mondhatni a bennünk munkáló természetes feszültség kényszerítette ki, hiszen a rendszerváltozást követő években rendkívüli változások mentek végbe körülöttünk: átalakultak a könyvtári hálózatok, megváltoztak a fenntartási-finanszírozási feltételek, új ellátási formák keletkeztek (vagy a régiók töltődtek meg új tartalommal), rohamléptekkel törtek utat maguknak a számítógépes információs szolgáltatások – mi pedig csak kapkodtunk, vitatkoztunk, kísérleteztünk, mindenki a maga szűkre szabott környezetében egyre reménytelenebbül viaskodva fenntartókkal, inflációval, sokszor egymással is. A kilencvenes évek első felében lefolytatott vitáink – melyeket a művelődéspolitikai közönye kísért – serkentettek végül is arra, hogy magunk nézzünk szembe a helyzetünkkel: milyen állapotban van könyvtári rendszerünk, vezettek-e eredményre az ellátás megőrzésére-megújítására tett kísérletek. A munkát inspirálta és végig támogatta a Veszprémi Akadémiai Bizottság Könyvtártudományi Munkabizottsága. Első fázisban a dunántúli megyei könyvtárak készítették egy összegzést, egyrészt a kistelepülések könyvtári ellátásáról, másrészt a megyei könyvtári hálózatok szervezéséről és munkájáról. Az anyag feldolgozását Bangó Béla, a Deák Ferenc Megyei Könyvtár nyugalmazott igazgatóhelyettese végezte el – ebből világossá vált, hogy mennyire szükség lenne az *egész* struktúrára nézve egy szisztematikus felmérésre. Végül is hat témakört jelöltünk meg, amelyekkel leírhatónak gondoltuk a nyilvános – elsősorban közművelődési – könyvtári struktúrát. Ebben a csoportosításban készültek a felmérések.

Sajnos, a könyvtáriügy avatott elméleti szakemberei – dr. Tóth Gyula tanár urat leszámítva – nem segítettek nekünk, pedig ekkorra már a kulturális kormányzat is kezdte igényelni a helyzetelemzéshez, döntéselőkészítéshez szükséges anyagok készítését. A Nemzeti Kulturális Alap sietett segítségünkre, és némi pénzügyi háttérrel biztosított a munkához; de soha nem valósulhatott volna meg egy sor sem belőle, ha nincsenek olyan – le merem írni – a hivatásuknak élő, elkötelezett kollégáink, akik a szűkös lehetőségek mellett vállalták ennek minden terhét, a kérdőívek elkészítését, begyűjtését és feldolgozását, a javaslatok kidolgozását.

Ahogy a bevezetőben említettük, a közrebocsátott anyagokat nem tekintjük szentírásnak; különösen azért nem, mert – helyzetünkből fakadóan – az egész vizsgálatot a praktikus, gyakorlati megfontolások vezették. Szakirodalmi háttérrel csak olyan esetekben lehetett alkalmazni, ahol az egyáltalán létezik (pl. az ellátórendszerek, a kettős funkciójú könyvtárak esetében) – egyébként megközelítéseink, következteté-

seink is elsősorban a gyakorló könyvtáros szempontjait tükrözik. Úgy gondoltuk, hogy ebben a gyorsan változó világban először is a helyzetünket kell tisztán látni: elméleti téziseket, stratégiai elképzeléseket csak tények ismeretében, az egész könyvtári struktúra belső viszonyainak és kapcsolatrendszerének feltárása nyomán lehet megfogalmazni. Reméljük, újra működni kezdenek a könyvtárügy elméleti műhelyei is és visszaveszik tőlünk a stafétabotot – addig ajánljuk szíves figyelmükbe munkánkat, használják fel, vitassák meg, gondolják tovább – akkor már nem dolgoztunk hiába.

Kiss Gábor

